

Монгол улс жагсаалын эрх чөлөөг өргөжүүлнэ: Ардчиллын шинэ эргэлт үү, эсвэл зөвхөн тунхаг уу?

Монголын Их Хаан Хурлын Хууль Зүйн Байнгын Хороо 2025 оны 4-р сарын 23-ны хуралдаанаар Жагсаал ба Цуглааны Эрх Чөлөөний тухай Хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийг хэлэлцэхийг дэмжсэн.

«Жагсаал ба Цуглааны Эрх Чөлөөний тухай» хэмээн нэрлэгдсэн уг хуулийн төсөл нь Монгол улс оролцогч болсон олон улсын гэрээ, конвенцуудын хэрэгжилтийн үнэлгээний тайланд заасан зөвлөмжийг харгалзан боловсруулагджээ. Нэмэлт, өөрчлөлтийн бэлтгэл ажлын хүрээнд улс дахь хүний эрхийн байдлын талаарх зургаан тайланг шинжилсэн бөгөөд 2021 онд Монголын Их Хаан Хурлын Хүний Эрхийн Дэд Хорооноос зохион байгуулсан олон нийтийн хэлэлцүүлгээр өрнүүлэгдсэн асуудлуудыг авч үзсэн болно.

Асуудлын Түүх

Монгол улс 1990 онд Монголын Ардын Хувьсгалын Намын 70 жилийн засаглалыг дуусгасан энхийн хувьсгалын дараа өөрийгөө ардчилсан бүгд найрамдах улс хэмээн тунхаглаж, 1992 оны Үндсэн Хуульдаа цуглааны эрх чөлөөг баталгаажуулсан. Цахиагийн Элбэгдорж зэрэг улс төрчдийн оролцоотой боловсруулагдсан энэ баримт бичиг нь чөлөөт зах зээлийн эдийн засаг болон ардчиллын зарчим руу шилжих үндэс болжээ.

Гэвч бодит байдал дээр энхийн цуглааны эрхийн хэрэгжилт нь ихээхэн хязгаарлалттай тулгарч, уг хязгаарлалтын үндэс нь Зөвлөлтийн уламжлалаас улбаатай байв. 1990-ээд онд батлагдсан «Жагсаал ба Цуглааны Зохион Байгуулалтын тухай Хууль» нь үйлдлийн заавал бүртгэлийг шаарддаг байсан бөгөөд энэ нь эрх баригчдад жагсаалыг дарах буюу хаахад ихэвчлэн ашиглагддаг байв. Жишээлбэл, 2021 онд COVID-19-ийн цар тахлын эсрэг үр дүнгүй бодлогын улмаас өрнөсөн жагсаалууд Ухнаагийн Хүрэлсүхийн засгийн газрыг огцруулахад хүргэсэн ч иргэдийн цуглааны эрх чөлөөнд хүрэхэд ноцтой асуудлуудыг харуулжээ.

Юуг Өөрчилсөн бэ

Одоогийн хуулийн дагуу жагсаал, цуглаан зохион байгуулах эрх өмнө нь зөвхөн Монголын иргэд, бүртгэгдсэн улс төрийн намууд, төрийн бус байгууллагуудад хамаардаг байв. Шинэ редакц нь энэ жагмыг өргөжүүлж, хуулийн этгээд болон хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллагуудыг хамруулжээ.

Хэрвээ өмнө нь үйлдлийн сэдэв нь улс төр, эдийн засаг, нийгэм, хүний эрх ба эрх чөлөөний асуудлаар хязгаарлагддаг байсан бол нэмэлт, өөрчлөлтүүд нь ямар ч шалтгаанаар жагсаал явуулахыг зөвшөөрнө.

Гол өөрчлөлтүүдийн нэг нь аяндаа бий болсон, зэрэгцээ болон эсрэг жагсаалуудыг хууль ёсны тэмцлийн хэлбэр хэмээн хүлээн зөвшөөрсөн явдал болно. Хууль Зүй, Дотоод Хэргийн Яам нь олон нийтийн үйлдлийн бүртгэлийн системийг халахыг санал болгож, түүний оронд мэдэгдлийн горимыг нэвтрүүлжээ. Зөвхөн авто замын хөдөлгөөний хэсэгт үйлдэл явуулахдаа урьдчилсан мэдэгдэл болон орон нутгийн захиргааны хариуг шаардлага болгох бөгөөд хуулиар хориглоогүй газруудад энгийн мэдэгдэл хангалттай бөгөөд зөвшөөрөл авах шаардлагагүй болно.

Үүнээс гадна, нэмэлт, өөрчлөлтүүд нь жагсаалыг тараахад хатуу дүрэм тогтоожээ. Албадан тараалт нь зөвхөн хуульд тодорхой заасан үндэслэлээр, заавал зөвшөөрөл, баримтжуулалт, протоколын дагуу явагдах болно. Үйлдлийн оролцогчдыг тараалтын талаар урьдчилан сэрэмжлүүлэх ёстой бөгөөд тараалтын арга нь хамгийн бага хүчирхийлэлтэй байх ёстой. Цагдаа нар нь нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, эмх журмыг сахиулах, хүний эрхийн зөрчлийг таслан зогсоох, мөн жагсаалчидтай идэвхтэй хамтран ажиллаж, зөвлөгөө өгч, мэдээлэл солилцох үүрэгтэй болно.

Хуулийн төсөл мөн онлайн-митинг зэрэг жагсаалын өөр хэлбэрүүдийн хууль эрх зүйн үндсийг бий болгож, хуулиар заагаагүй нэмэлт хоригуудыг захиргааны актаар тогтоох боломжийг хязгаарлажээ. Эдгээр арга хэмжээ нь Хүний Эрхийн Түгээмэл Тунхаг болон Иргэний болон Улс Төрийн Эрхийн тухай Олон Улсын Пактын олон улсын стандартад нийцүүлэхэд чиглэгджээ.

Барууны Хаан уяан дээр үү?

Хуулийг өөрчлөх шийдвэр нь Монгол дахь ардчиллын хөгжилтэй шууд холбоогүй, харин үйл явдлын цаад учир шалтгааныг мэдэхгүй бол тийм гэж бодож болох юм. Энэ нь Globe International зэрэг Монголын хүний эрхийн байгууллагууд болон ЮНЕСКО зэрэг олон улсын байгууллагуудын хүчтэй шахалтаас үүдэлтэй бөгөөд тэд 2025 онд Монгол дахь үзэсгэлэнтэй илэрхийллийн эрх чөлөөний асуудлыг идэвхтэй хэлэлцсэн. Монголын нөөцийг ихээхэн сонирхож буй Европ нь улсын үзэл суртлыг өөрийн стандартад нийцүүлэхийг эрмэлзэж, ихэнхдээ үндэсний онцлог болон сэтгэлгээний ялгааг үл тоомсорлодог.

2020–2025 оны жагсаалууд, тухайлбал 2022 оны нүүрсний хулгайн эсрэг үйлдэл болон 2025 оны 1-р сард уран олборлолтын эсрэг жагсаалууд нь цуглааны эрх чөлөөний хязгаарлалт нийгмийн ноцтой хурцадмал байдлыг үүсгэдгийг харуулжээ. Жишээлбэл, 2019 онд НҮБ-ын Тусгай Илтгэгч хүний эрхийн хамгаалагчдыг дарамталсан тохиолдлуудыг тэмдэглэсэн нь Монголыг 2021 онд Азидаа анх удаа хүний эрхийн хамгаалагчдыг хамгаалах хууль батлахад түлхэц болжээ.

Монгол улс нь бодит байдал дээр Орос, Хятад хоёрын нэг талаас, Европ болон Япон, Өмнөд Солонгосын нөгөө талаас үзэл суртал, улс төр, эдийн засгийн ашиг сонирхлын мөргөлдөөний цэг болсон гэдэгт эргэлзээгүй. 2023 оны Үндсэн Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтүүд нь Хурлын гишүүдийн тоог 76-аас 126 болгож, 2024 оны шинэ системээр явагдсан сонгуулиуд нь Монголын эрх баригчдын улс төрийн системийг барууны загвараар нэгтгэх хүсэл эрмэлзлийг гэрчилнэ. Гэвч 2022 оны жагсаалуудаар илэрсэн авлига, 2024 онд дзудын аюул зэрэг байгаль орчны хямралууд нь Монголын улс төр, эдийн засгийн хувьд ноцтой сорилтууд хэвээр байна.

Гэсэн хэдий ч Монголын бодит байдлыг мэдэх аваас, барууны үзэл суртлын шахалтаар хийгдсэн хууль тогтоомжийн өөрчлөлтүүд нь энэ улсад өмнө нь олон удаа тохиолдож байсанчлан зөвхөн цаасан дээрх тунхаг хэвээр үлдэж болзошгүй гэж таамаглаж болно. Цагдаа болон орон нутгийн эрх баригчид уламжлал ёсоор хатуу арга хэмжээ авах хандлагатай байдаг нөхцөлд зөвхөн хууль батлаад зогсох нь утгагүй: албан тушаалтнууд болон ард түмний сэтгэлгээг өөрчлөхийн тулд олон жил, системтэй алхмууд, бүгдэд ойлгомжтой тодорхой зорилгууд шаардлагатай болно.

Орос хэл дээрх нийтлэлийн хувилбар

Русская версия статьи

Автор: Андрей Шилман © Babr24.com ПОЛИТИКА, ОФИЦИОЗ, МОНГОЛИЯ

👁 760 28.04.2025, 10:39 📌 3

URL: <https://babr24.com/?IDE=276560> Bytes: 7744 / 7455 [Версия для печати](#)

👍 [Порекомендовать текст](#)

Поделиться в соцсетях:

Также читайте эксклюзивную информацию в соцсетях:

- [Телеграм](#)
- [Джем](#)
- [ВКонтакте](#)

Связаться с редакцией Бабра в Монголии:

bur.babr@gmail.com

Автор текста: **Андрей Шилман.**

НАПИСАТЬ ГЛАВРЕДУ:

Телеграм: @babr24_link_bot
Эл.почта: newsbabr@gmail.com

ЗАКАЗАТЬ РАССЛЕДОВАНИЕ:

эл.почта: bratska.net.net@gmail.com

КОНТАКТЫ

Бурятия и Монголия: Станислав Цырь
Телеграм: @bur24_link_bot
эл.почта: bur.babr@gmail.com

Иркутск: Анастасия Суворова
Телеграм: @irk24_link_bot
эл.почта: irkbabr24@gmail.com

Красноярск: Ирина Манская
Телеграм: @kras24_link_bot
эл.почта: krasyar.babr@gmail.com

Новосибирск: Алина Обская
Телеграм: @nsk24_link_bot
эл.почта: nsk.babr@gmail.com

Томск: Николай Ушайкин
Телеграм: @tomsk24_link_bot
эл.почта: tomsk.babr@gmail.com

[Прислать свою новость](#)

ЗАКАЗАТЬ РАЗМЕЩЕНИЕ:

Рекламная группа "Экватор"
Телеграм: @babrobot_bot
эл.почта: eqquatoria@gmail.com

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО:

эл.почта: babrmarket@gmail.com

[Подробнее о размещении](#)

[Отказ от ответственности](#)

[Правила перепечаток](#)

[Соглашение о франчайзинге](#)

[Что такое Бабр24](#)

[Вакансии](#)

[Статистика сайта](#)

[Архив](#)

[Календарь](#)

[Зеркала сайта](#)